

СТАНОВИЩЕ

от д.ф.н. Вера Тервел Маровска,
гост-професор в Катедрата по български език на Филологическия факултет
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“,
за материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление
2.1. Филология (Общо и сравнително езикознание)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.11.2024 г. и в интернет страницата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, за нуждите на катедра „Общо езикознание и история на българския език“ към Филологическия факултет, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Марияна Асенова Карталова от същата катедра.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-22-72 от 17.01.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е определена за член на научното жури на конкурса за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по описаната номенклатура.

Кандидатката в конкурса за *доцент* гл. ас. д-р Марияна Ас. Карталова е завършила средното си образование през 2007 г. в Професионална гимназия по туризъм „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Пловдив. В ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2011 г. става бакалавър със специалност *Педагогика на обучението по български език и новогръцки език*, а през 2012 г. – магистър по *Актуална българистика*. В периода 2013 – 2016 г. е докторант към катедра „Общо езикознание и история на българския език“ във Филологическия факултет с научен ръководител доц. д-р Станка Козарова. През 2016 г. защитава докторската си дисертация „Фразеологични единици със зоо- и фитокомпонент в българския и гръцкия език“.

Представеният от гл. ас. д-р М. Карталова пакет документи включва комплект с административно-оперативен характер, отговарящ на изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет, а също и научните трудове и анотациите към тях според законовите изисквания¹.

---

¹ 1. Молба по образец до ректора за допускане и участие в конкурса; 2. Автобиография по европейски формат; 3. Диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“; 4. Диплома за образователна и научна степен „доктор“; 6. Списък на научните трудове; 7. Научни трудове (копия на публикациите); 7.2. Списък на цитиранията; 8. Справка за съответствие с минималните национални изисквания; 9. Анотации на материалите по чл. 65 от ПРАСПУ (на български и чужд език); 10. Самооценка на приносите; 11. Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; 12. Удостоверение за трудов стаж; 13. Документи за учебна работа; 14. Документи за научноизследователска работа; 17. Други документи; 18. Комплект документи на хартиен носител от т. 1

2. Обща характеристика на дейността на кандидата:

Гл. ас. д-р Марияна Ас. Карталова участва в конкурса с 2 монографии – едната в качеството на хабилитационен труд², а другата е издадена по нейната докторска дисертация³. Към научноизследователската ѝ активност се отнасят и 19 статии, публикувани в авторитетни списания (реферирани, към научни бази данни – Scopus, COBISS, НАЦИД, CEEOL, Crossref, Google Scholar, OUCI (Open Ukrainian Citation Index) и др.) в периода от 2015 г. до сега; 9 цитата; участие в 2 вътрешноуниверситетски проекта. Представени са също и 12 участия в международни и национални научни форуми, семинари, кръгли маси и др.

Гл. ас. д-р М. Карталова участва в конкурса с общо 530 т. (при изискване за 400 т.).

Група от показатели	Съдържание	Доцент	Отчетени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“
А	Показател 1 – Дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“	50	50
В	Показател 3 – Хабилитационен труд (монография)	100	100
Г	Сума от показателите от 4 до 11 – Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“; статии и доклади, публикувани в научни издания	200	285
Д	Сума от показателите от 12 до 14 – Цитирания	50	95

Гл. ас. д-р М. Карталова има за 2024-25 г. 600 (+ 155) ч. преподавателска заетост; за предходните 3 г. часовете ѝ са общо 1434 (+ 411) ч.

Разработила е лекционни курсове по дисциплините *Увод в общото езикознание* – 7 варианта и по *Комуникации и комуникационна политика* – 2 варианта (за различните специалности, в които води лекции). Тя е чела лекции и по *Теория на превода* и *Основни аспекти на новогръцката граматика* (в две части).

Гл. ас. д-р М. Карталова отделя голяма част от времето си за работа с изявените студенти – ръководител е на множество дипломни работи; рецензент, консултант и научен ръководител на студентски доклади и други изследователски изяви с научен и научно-методически характер.

Научноорганизационните и научно-административните активности на гл. ас. д-р М. Карталова са също впечатляващи – редовен представител е на Катедрата по общо езикознание и история на българския език в Организационния комитет за провеждането

до т. 17 – 2 броя; 19. Комплект документи от т. 1, 2, 6, 8, 9, 10 (евентуално посочване на други документи от т. 4, 5, 13, 14 и 15) на електронен носител – 2 броя.

² Карталова, М. *Фамилните имена на българите, мотивирани от професия или занаят*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2024, 245 с. ISBN 978-619-202-995-1

³ Карталова, М. *Езиковата картина на света, отразена чрез зоо- и фитоконпонентни фразеологизми (компаративно изследване между българския и новогръцкия език)*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2024, 245 с. ISBN 978-619-202-772-8, COBISS.BG-ID – 54111752.

на Паисиевите четения; член е на Комисията по акредитация и контрол на качеството на обучението във Филологическия факултет; отговаря за провеждането на анкетните проучвания към ФФ и тяхното анализиране; ежегодно организира (съвместно и с др. колеги) Кръгла маса по ономастика (последната в памет на проф. д-р Ив. Чобанов); член е на университетската комисия по вътрешен ОДИТ и др.

Гл. ас. д-р М. Карталова е етична и добронамерена, авторитетна и отзивчива не само за студентите, но и за колегите си. Тя е неуморим инициатор и организатор и на повечето лични юбилейни чествания и заслужено се ползва със симпатията и признателността на всички.

3. Характеристика на представената научна продукция

Научноизследователската работа на гл. ас. д-р М. Карталова е в областта на фразеологията и ономастиката. В този контекст обаче тя включва и редица други филологически и общофилософски проблеми с отношение към споменатите области – за социално-исторически и икономически въпроси и интерпретации, за психология и психолингвистика и относно отношението и рефлексите с народопсихологическа база, а също и проблематика с общофилософски характер. И в този смисъл работите, с които участва в конкурса, могат практически безкрайно да бъдат обновявани и актуализирани, без да се изпуска или пренебрегва необходимостта, личните приноси на авторката да бъдат открити ясно (някои от досегашните ѝ публикации търпят подобна забележка)⁴.

На фразеологизмите и тяхната проблематика, вкл. и структурно-граматическа, са посветени цитираните вече под черта монографии и няколко статии⁵. Те съдържат ценни

---

⁴ Една от публикациите е с практико-методологически характер (Карталова, М. Дипломният проект – студентско предизвикателство или лесен път към придобиване на образователно-квалификационна степен. // В: *Дипломната работа от рамките на регламента до свободата на творчеството*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2022, с. 71–79. ISBN 978-619-7663-40-2).

⁵ Карталова, М.: Паремийният свят на българина – позитивни тематични полета. // В: VIII *Международная научно-практическая конференция “SCIENCE and TECHNOLOGIES”*, Алматы, Казахстан, 2024, с. 121 – 128. ISBN 978-601-332-668-9; DOI 10.24412/2709-1201-2024-121-12; Наблюдения върху фитокомпонента като компаратум в образните и устойчивите сравнения в българския език. // В: IX *International Scientific and Practical Conference «Theoretical and Practical Aspects of the Development of Science and Education»*, March 05 – 08, 2024, Prague, Czech Republic, p. 214 – 222. ISBN 979-8-89292-739-0; DOI 10.46299/ISG.2024.1.9; Българските пословици и поговорки с компонент част на тялото като изразител на народопсихологията на българина. // В: VI *International Scientific and Practical Conference «Scientific directions of research in educational activity»*, February 14 – 17, 2023, Osaka, Japan, p. 339 – 343. ISBN 979-8-88896-531-3; DOI 10.46299/ISG.2023.1.6; *Езикова картина на света, отразена чрез зоо- и фитокомпонентни фразеологизми (компаративно изследване между българския и новогръцкия език)*. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2022, 440 с. ISBN 978-619-202-772-8; За народопсихологията на българите, отразена в анималистичните пословици и поговорки (върху материал от българския език). // В: XI *International Scientific and Practical Conference “Actual Problems of Learning and Teaching Methods”*, December 06 – 09, 2022, Vienna, Austria, p. 427 – 432. ISBN 979-8-88831-929-1; DOI 10.46299/ISG.2022.2.11; Относно гръцкото влияние върху отонимната апелативизация в българската фразеологична система. // В: *Научни трудове на ПУ „Паисий Хилендарски“*, том 57, кн. 1, сб. А, 2019 – *Филология*, с. 37 – 45. ISSN 0861-0029; Модата при имената в българските фразеологични конструкции от типа X като Y. // В: *Научни трудове на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Филология*, т. 54, кн. 1, сб. А, стр. 224 – 229. ISSN 0861-0029; За лексикалния фитокомпонент във фразеологичните системи на българския и новогръцкия език. //

наблюдения поради съпоставките с новогръцки, изкушаващи често авторката, макар че повечето от изследванията, с които тя участва в конкурса за *доцент*, са върху българския език. Една от стилно-езиковите фигури, почти задължителна за фразеологизмите, са сравненията и този факт е отчетен и доста разностранно коментиран от М. Карталова (предимно от гледна т. на логико-лингвистичната му структура и съдържащия се в него фито- или зоокомпонент, част от тялото или квалификацията *красив/хубав* в мирогледен аспект).

Втората тематична група от изследвания са свързани с личните и фамилните имена на българите и техния генезис⁶. На проблематиката е посветена и монографията хабилитационен труд на авторката за този конкурс. И по други поводи съм споделяла виждането си, че народопсихологичната интерпретация на анализиранияте въпроси е в основата на едни от най-интересните и четивни текстове с езиковедски характер. Включително и защото антропонимите разкриват отношения и зависимости с различно естество – социално-исторически, културологични, икономически, психологически и др., а те са безкрайно любопитни за всеки читател. „Предметът на изследване в монографията за фамилните имена е съсредоточен върху етимологията, синонимните отношения и тематичното им класифициране“ (по думите на авторката), а акцентът е върху онези от тях, които са мотивирани от професия или занаят и се отнасят предимно към края на 19. (до началото на 21 век). Ексерпирани са 1670 антропонимни единици, обособени в 2 големи групи – с домашен и с чужд произход (предимно турски, гръцки, от романските и от други езици).

Хабилитационният труд е организиран в 5 глави: първата е с литературнообзорен характер, но съдържа и преглед и коментар на нормативните документи, уреждащи именуването на българите; втората е посветена на историко-икономически въпроси около развитието на занаятите в българските земи; третата е тематичната класификация на разглежданите фамилни имена; в четвъртата се разглеждат някои синонимни взаимоотношения, а в петата е предложена етимологичната класификация на имената. Синонимните отношения са характерни за 651 имена, групирани в 92 синонимни гнезда.

В: *Научни трудове на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Филология*, т. 53, кн. 1, сб. А, стр. 648 – 655. ISSN 0861-0029; National Psychology Reflected in Zoo Component (Study on Bulgarian and Modern Greek Language). // В: *Балканско езиковедство*, LIV, 1, стр. 51 – 55. ISSN 0324-1653

⁶ Карталова, М.: *Фамилните имена на българите, мотивирани от професия или занаят*. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2024, 245 с. ISBN 978-619-202-995-1; *Фамилните имена на българите, мотивирани от доместициран животински вид*. // В: *Научни трудове на ПУ „Паисий Хилендарски“*, том 61, кн. 1, сб. А, 2023 – Филология, с. 251 – 262. ISSN 0861-0029, DOI 10.69085/ntf2024a251; *Синонимни отношения при българските фамилни имена, мотивирани от професия или занаят*. // В: *Сборник доклади от Първа национална научна конференция с международно участие „Език и наука“ – МУ – Пловдив, 2024*, с. 247 – 255. ISBN 978-619-237-129-6; *Наблюдения върху личното име и неговата иновация в конструкции от типа X като Y в българския език*. // В: *Child is Father of the Man. 30 Years of English Philology at Paisii Hilendarski University of Plovdiv*. Plovdiv University Press, 2022, стр. 130 – 138. ISBN 978-619-7663-46-4 ; *За българските фамилни имена с гръцка етимология (фамилии, свързани с църковната дейност)*. // В: *X International Scientific and Practical Conference “Analysis of Modern Ways of Development of Science and Scientific Discussions”*, November 29 – December 02, 2022, Bilbao, Spain, p. 450 – 453. ISBN 979-8-88831-928-4; DOI 10.46299/ISG.2022.2.10

Съотношението между домашните и чуждите имена е съотв. 19% към 81%, като 68% от последните са турски.

В заключение авторката подчертава, че именно фамилните имена проявяват устойчивост и афинитет към традицията в по-голяма степен, отколкото личните и бащините. Сред продуктивните за именуването са занаятите от българския бит – скотовъдство, земеделие, търговията и производството на платове и предмети от дърво и метали. Отразени в българската именна система, те дават достоверни данни за социално-икономическите и културните процеси през 19. век.

Книгата притежава и азбучен показалец на имената, мотивирани от професия или занаят, както и други помощни средства. Предназначена е за максимално широка читателска аудитория.

Различни гледни точки към именуването и фамилните имена съдържат и останалите публикации на авторката, с които тя участва в конкурса за доцент (видни са от самите заглавия на публикациите)⁷. Може да се каже, че те заемат средишно положение между проблематиката на фразеологизмите и на антропонимите. Показателно е, че вследствие от направените анализи се навлиза постепенно към очертаване на глобалната картина на света, отразена чрез езика на българите, а това е кръг от въпроси с многодисциплинарен и интеркултурен характер, чиято философия е едновременно изкушение и предизвикателство за всеки изследовател.

4. Критични забележки и препоръки

Основната цел на тази рецензия е да потвърди или отрече качествата на кандидата, заради които той има основания да заеме академичната длъжност *доцент*. Казаното дотук е потвърждение, че гл. ас. д-р Марияна Ас. Карталова притежава необходимата компетентност, преподавателски опит и научен авторитет, за да бъде избрана за *доцент* в ПУ „Паисий Хилендарски“.

Относно научноизследователските, преподавателските и научноорганизаторските ѝ изяви нямам критични забележки и препоръки. Пожелавам ѝ да е здрава, за да продължи да ги реализира с необходимото темпо.

---

⁷ Карталова, М.: За образността и устойчивостта в конструкциите от типа X като Y в българския език. // В: *Научни трудове на Съюза на учените в България–Пловдив*, серия А. *Обществени науки, изкуство и култура*, т. VII, ISSN 1311-9400 (Print), ISSN 2534-9368 (On-line), с. 87 – 93; За образните сравнения с *tertium comparationis* *красив/хубав* (изследване върху българския език). // В: *Orbis Linguarum*, volume 21, issue 1, pp. 29 – 35. ISSN: 1426-7241 (Print), DOI 10.37708/ezs.swu.v21.i1.3; За образните сравнения с *анималистичен компаратум* в българския език. // В: *IX International Scientific and Practical Conference «Basics of learning the latest theories and methods»*, March 07 – 10, 2023, Boston, USA, p. 313 – 320. ISBN 979-8-88896-529-0; DOI 10.46299/ISG.2023.1.9; Клетвите и народопсихологията на българина. // В: *Интуиция и компетентност в езика, литературата и образованието*, Пловдив: Хоризонти, стр. 89 – 97. ISBN 978-619-7187-11-3; За личните имена в българската фразеологична система. // В: *Научни трудове на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Филология*, т. 55, кн. 1, сб. А, стр. 99 – 106. ISSN 0861-0029; Наблюдения върху образните сравнения с название на растение в българския и новогръцкия език. // В: *Сборник с доклади от Седемнадесетата национална конференция за студенти и докторанти „Словото – традиции и модерност“*, Пловдив, 21 – 22 май 2015, стр. 164 – 169. ISBN 978-619-202-137-5

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване и анализ на представените в конкурса материали и научни трудове, намирам за основателно да дам своята **положителна оценка** за научната и преподавателската дейност на кандидата и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на гл. ас. д-р Марияна Асенова Карталова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование **2. Хуманитарни науки**; професионално направление **2.1. Филология (Общо и сравнително езикознание)**.

11.03.2025 г.

гр. Пловдив

Изготвил становището: .....

(Проф. д.ф.н. Вера Маровска)